

Jó gyakorlatunk a „Gyermekek és diákok hangja” projektnaphoz: Diákok javaslatai a történelem tantárgy középiskolai oktatásához.

Készítette: Baranyai Péter történelem- mozgókép-és médiaismeret szakos középiskolai tanár

Véleményem szerint, hogy „Gyermekek és diákok hangja” projektnap egyik célja, hogy mi, tanárok és diákok, közösen gondolkodjunk arról, hogy diákjaink arról tanuljanak, olyan formában, ami számukra a leghasznosabb, a közös munkát érdekesebbé teszi. A foglalkozástervezet a középiskolás korosztályt célozza meg. Fontosnak tartom, hogy történelem tantárgyból, megismerjük, feltérképezzük diákjaink igényeit. Miért pont a történelem tudományterületén fontos ezt megtenni:

- A gimnáziumi történelem tantárgy tananyaga emelt és középszinten nagyon sok, zsúfolt, tele számukra felesleges információval, amit érettségi után rögtön elfelejtenek.
- A tantárgy során használt didaktikai módszerek nem követik a modern oktatás során bevett trendeket. Tanári magyarázat és a frontális osztálymunka túlsúlya figyelhető meg, ami részben kizárja az árnyalt és holisztikus gondolkodás fejlesztését.
- A NAT történelem tankönyv sem igazodik a diákok életkori sajátosságaihoz: felülről lefelé egy vonalas kommunikációt valósít meg, kizárja az interaktivitást.
- Az érettségi kimeneti rendszer, alapjában véve húsz éve változatlan, bár kompetencia alapú, bizonyos elemei elavultak, miközben a kimeneti rendszernek más modernebb formái is léteznek.

Végső soron a gimnáziumi történelemoktatás kisebb-nagyobb mértékben változtatásra szorul, ez elkerülhetetlen. Ezért készítettem egy olyan keretet, foglalkozást, ahol csoportban beszélhetik meg, mit hogyan változtatnának meg. A foglalkozás segítségével felszínre kerülhetnek a diákok tantárggyal kapcsolatban megfogalmazott igényei. Ők belülről érzékelik, mi lenne a leoptimálisabb számukra. A foglalkozást olyan diákcsoportok számára ajánlom, akik már minimum 1 éve részt vesznek középiskolai történelemoktatáson, van képük, fogalmuk, megélésük, véleményük. Ez a 10-12. évfolyamot jelenti, a gimnáziumi, szakgimnáziumi, technikumi képzésben. A foglalkozás szabadon alakítható, igény szerint új, a feladatban nem szereplő szempontok is behozhatóak: Tanár szerepe; Ideális tankönyv, amiből szívesen tanulnál.

A feladat leírása:

A diákokkal való közös gondolkodást egy 90 perces (2 tanóra) csoportmunkában képzelem el. A diákok létszámtól függően 4-6 fős csoportban dolgoznak. A csoportok, egy rövid bevezető beszélgetés után, megkapják azt a résztémát, amivel foglalkozni fognak. Egy borítékban, segédletet kapnak a téma megbeszéléséhez. A segédlet kérdéseket, szempontokat tartalmaz, amely célzottan segíti a válaszadást, megkönnyítve az értelmezést. Természetesen, a diákok a felmerülő szempontok mellett, más ötleteket, megállapításokat is behozhatnak a résztémával kapcsolatban.

A feladat egyik célja, hogy röviden írják le az álláspontjukat, szempontjaikat, javaslataikat az adott témával kapcsolatban. A letisztázott megállapításokat, válaszokat, észrevételeket előre elkészített jegyzetbe írják bele. A szövegnek, jegyzeteknek világosnak közérthetőnek kell lenniük, mert saját megállapításaikat a második órában ismertetniük kell az osztállyal.

A csoportok közös megbeszélésére, javaslataiknak tisztázására hosszabb időt kell szánni. (Kb. 35 perc) A tanár feladata ebben a részben, hogy a csoportokat járva, válaszoljon a felmerült kérdésekre, a segédlet értelmezésében esetleg segítsen megfogalmazni a javaslatokat. (Természetesen pártatlanul, befolyásmentesen!)

A második tanórában, (ha előbb végeznek, már az első tanórában is el lehet kezdeni.) a csoportok képviselői, röviden ismertetik, programjukat az osztály előtt. Lehetőség szerint az osztály csoporton kívüli tagjainak is nyújtunk lehetőséget a véleményalkotásra. A tanár feladata, az előadás és a megbeszélés moderálása, majd a foglalkozás után egy rövid jegyzőkönyv elkészítése, a csoportok jegyzeteinek tisztázása, ahol résztémánként leírja a legfontosabb javaslatokat. (Digitálisan- szövegszerkesztő segítségével érdemes ezt megtenni!) A 90 perces foglalkozás után összeáll az osztály, a diákok egységes javaslatcsomagja.

Diákoknak kiosztott témák és segédletek:

I. Mit tanulnál szívesen

Ebben a résztémában arra lennének kíváncsiak, melyek azok a témakörök, amit szívesebben tanulnátok, amit hasznosabbnak éreztetek, jobban kapcsolódik a jelenhez!

1. Melyik történelmi korszakot, korszakokat tartjátok érdekesnek, tanulnátok többet? (Többet is választhatsz!)

- Ókor
- Középkor
- Kora újkor – kb. 15–17. század
- 18. század és a felvilágosodás
- 19. század – reformkor, forradalmak, dualizmus
- 20. század első fele – világháborúk, Trianon, Horthy-korszak
- 1945–1989 – szocializmus, Kádár-korszak
- 1989-től napjainkig
- Fogalmazzatok meg, miért volt az a korszak érdekesebb!
- Van e olyan része az adott korszaknak, amit a mindennapi életedben is felbukkan? Ha igen hol, milyen területen?
- Van e olyan része az adott általad kiválasztott korszaknak, aminek segítségével értelmezni tudod napjaink politikai- társadalmi- gazdasági-kulturális jelenségeit?

2. Vannak e olyan témakörök, korszakok, melyet nehezen értettetek meg, unalmasnak, feleslegesnek találtátok? Ha igen miért?

3. Az alábbi témák közül melyiket tartjátok fontosnak, hasznosnak? Miért? Többet is kiemelhetek! (Többet is választhatsz!)

- Nők helyzete.
- Egy adott korszak életmódtörténete.
- Filmművészet és a történelem
- Jelenkori események: napjaink gazdasági -politikai összefüggései.
- Egy adott korszak kultúrtörténeti, technikátörténeti kitekintései (Hogyan hat a kultúra a történelemre és fordítva)
- Divat és életmódtörténet
- Néprajz

4. Milyen javaslatokat tennétek, hogy a történelem tanítása jobban kapcsolódjon a jelenhez?

A csoport konkrét javaslatai, megállapításai a kérdések alapján:

1.

2.

3.

4.

II. Hogyan tanítsák a történelmet

Ebben az résztémában, arra vagyunk kíváncsiak, milyen módszerek bevonásával lehet hatékonyabbá, érdekesebbé tenni a történelemórát!

1. Beszéljétek meg, milyennek kell lennie egy jó tanári magyarázatnak, hogy mindent megérts? Írjatok javaslatokat erre vonatkozóan!

2. Dolgoztatok már csoportban, ahol közösen kell megoldani a feladatokat, vagy feldolgoznotok egy témát?

- Mi az, ami ebben a formában megkönnyítette, vagy éppen megnehezítette a munkátokat!
- Írjatok javaslatokat, hogyan tennétek hatékonyabbá a csoportmunkát?

3. Az alábbi tanulási módszerek közül válaszd ki azokat, melyeket fontosnak tartasz a történelem tanulásában! (Többet is választhatsz!)

„Interaktív tanulást preferálók” – vitát, csoportmunkát, játékot, projektet szeretnék.

„Digitális tanulást preferálók” – videókat, online anyagokat, interaktív felületeket használnék.

„Élményalapú tanulást preferálók” – múzeumot, kirándulást, történelmi helyszíneket, tartok fontosnak.

Választásotokat indokoljátok!

4. Mi a véleményetek a digitális eszközhasználatról?

Írjatok konkrét javaslatokat, milyen videókat, online platformokat, digitális segédanyagokat használnátok fel a történelem otthoni és az iskolai tanulásában!

A csoport konkrét javaslatai, megállapításai a kérdések alapján:

1.

2.

3.

4.

III. Számonkérés és az érettségi

Ebben a résztémában arra szeretnénk választ kapni, lehet e más, igényeitekhez alkalmazkodó szempontokat behozni, a számonkérés és az érettségivel kapcsolatban.

1. Írjatok konkrét javaslatokat, a számonkérésre (Témazárók, dolgozatok, szóbeli feleletek) vonatkozóan! (Többet is választhatsz!)

Szempontok:

- Szóbeli felelet szükségessége.
- Mennyire tudod alkalmazni az órán megtanult ismeretet.
- Mit kérjenek számon: Konkrétumok, évszámok, inkább összefüggések
- Számonkérés nem hagyományos formában (projektmunka, prezentáció, kiselőadás,)
- Az írásbeli dolgozat megírásának időtartama.
- Önálló érvelés és vélemény jelenléte a dolgozatban.
- Javítási lehetőség.

2. Mennyire tartjátok nehéz feladatnak az emelt vagy a középszintű történelem érettségi teljesítését? Miért? (Többet is választhatsz!)

Szempontok:

- Túl sok a téma amire készülni kell.
- Néha nem egyértelmű a feladat leírása.
- Sokszor nem értem a forrást. Több százéves szövegek, gyakran érthetetlenek számomra.
- Az esszé megírásának folyamatát nem látom át a felkészülési folyamat során.
- Gyakoroljuk e eleget a típusfeladatokat, vagy az esszéírást, miközben a tanárnak folyamatosan új témákat kell tanítania.
-

3. Az esszé, vagy a rövid választ igénylő feladatokat tartjátok nehezebbnek? Melyik rész teljesítését érzitek hasznosabbnak további tanulmányaitok szempontjából?

4. Ha az emelt vagy a középszintű történelem érettségi valamely részét mással lehetne teljesíteni, preferálnátok e, ennek projekt munkával való helyettesítését? (Többet is választhatsz!)

Ha igen, melyek lennének szimpatikusak?

- Történelmi tanulmány készítése: egy adott történelmi esemény szöveges feldolgozása szakirodalom segítségével.
- Helytörténeti lakóhelyedhez közeli esemény feldolgozása.
- Podcast készítés valamely történelmi témában.

- Oral history: Egy történelmi szituáció feldolgozása interjúk segítségével.
- Dokumentumfilm készítése.
- Régészeti munka gyakorlati bemutatása, interjúkkal, ásatási gyakorlattal stb.
- Short videók, animáció készítése egy adott történelemhez kapcsolódó témához.
- Családfakutatás.

A csoport konkrét javaslatai, megállapításai a kérdések alapján:

1.

2.

3.

4.

IV. Véleményalkotás és vita

Ebben a résztémában, arra vagyunk kíváncsiak, mennyire tartjátok fontosnak történelemórán, a vita, az ellentétes nézőpontok ütköztetését, ennek gyakorlását. Lehet e az ilyen gyakorlatoknak pozitív hatása, későbbi életetekben, embertársaitokkal való kapcsolatban?

1. Mekkora teret kaptok történelemórán, hogy elmondjátok véleményeteket, kritikátokat egy történelmi eseményről, folyamatról?
2. Beszéljétek meg, fontosnak tartjátok e hogy az órán, bizonyos történelmi szituációkat megvitassatok, különböző szempontokat ütköztessetek?
3. Ha igen, írjatok szempontokat, miért fontos a vitakultúra fejlesztése! Ennek hiánya vagy megléte hogyan befolyásolhatja mindennapi életeteket?
4. Írjatok szempontokat, milyen egy jó egészséges vita. Megvalósul e személyes környezetetekben?
5. Keress fejezeteket, történelmi tanulmányaidból, amelyről szívesen vitáznál!

A csoport konkrét javaslatai, megállapításai a kérdések alapján

1.

2.

3.

4.

5.

V. Médiatudatosság és manipuláció és a mesterséges intelligencia

Ebben a résztémában arra leszünk kíváncsiak, felgyorsult digitális világunk, a tömegkommunikáció új formáinak, negatív hatásainak kivédése, (manipuláció, álhírek, propaganda) a hitelesség/hiteltelenség felismeréséről, a médiatudatosságról való tanulás, megjelenjen e a történelemórákon. Arra is rákérdezünk, lehet e kapcsolat a mesterséges intelligencia és a tanulás, tanítás között !

1. Beszéljétek meg, saját élettapasztalatotokon keresztül, mely hol találkozhattok manipulációval!

2. Szerintetek feladata e a történelem oktatásnak megtanítani, a világhálón található tartalmak szakszerű használatát?

Ha igen válasszátok ki, az általatok fontosnak tartott feladatokat, állításokat indokoljátok!

- Online hírportálok vizsgálata, hitelesség szempontjából. Független sajtó jellemzői.
- Manipulált hírek, hírportálok felismerése, kiszűrése.
- Álhírek, összeesküvés elméletek működésének tanulmányozása.
- Káros tartalmak kiszűrése.
- Podcasterek, véleményvezérek hatása a közvéleményre.
-

3. Van e létjogosultsága, helye a történelemórán megvitatni olyan napjainkban folyó történelmi szituációkat, eseményeket, melynek alapja egy esetleges félrevezetés, manipuláció? (Pl. Román elnökválasztás, LMBTQ emberekről kialakult negatív kép;)

4. Írjatok javaslatokat, ötleteket, hogyan lehetne hasznosítani a tanulásban a mesterséges intelligenciát! Akár konkrét általatok kipróbált gyakorlatot is leírhattok!

A csoport konkrét javaslatai, megállapításai a kérdések alapján:

1.

2.

3.

4.